

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

24. marts 2021 *

»Præjudiciel forelæggelse – præjudiciel hasteprocedure – område med frihed, sikkerhed og retfærdighed – retligt samarbejde i civile sager – forordning (EF) nr. 2201/2003 – artikel 10 – kompetence i sager vedrørende forældreansvar – barnebortførelse – kompetence for retterne i en medlemsstat – territorielt anvendelsesområde – fjernelse af et barn til et tredjeland – sædvanligt opholdssted opnået i dette tredjeland«

I sag C-603/20 PPU,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af High Court of Justice (England & Wales), Family Division (ret i første instans (England og Wales), afdelingen for familieretlige sager mv., Det Forenede Kongerige) ved afgørelse af 6. november 2020, indgået til Domstolen den 16. november 2020, i sagen

SS

mod

MCP,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan (refererende dommer), Domstolens præsident, K. Lenaerts, som fungerende dommer i Femte Afdeling, og dommerne M. Ilešič, C. Lycourgos og I. Jarukaitis,

generaladvokat: A. Rantos,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

henset til den forelæggende rets anmodning af 6. november 2020, indgået til Domstolen den 16. november 2020, om at undergive den præjudicielle forelæggelse en hasteprocedure i henhold til artikel 107 i Domstolens procesreglement,

henset til Femte Afdelings afgørelse af 2. december 2020 om at imødekomme nævnte anmodning,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 4. februar 2021,

efter at der er afgivet indlæg af:

– SS ved barrister A. Tayo, bemyndiget af solicitor J. Dsouza,

* Processprog: engelsk.

- MCP ved A. Metzger, QC, og barrister C. Proudman, bemyndiget af solicitor H. Choudhery,
- Europa-Kommissionen ved M. Wilderspin, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 23. februar 2021,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 10 i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT 2003, L 338, s. 1), som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 2116/2004 af 2. december 2004 (EUT 2004, L 367, s. 1) (herefter »forordning nr. 2201/2003«).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side SS, der er far til et lille barn, P, og på den anden side MCP, moren til dette barn, vedrørende en anmodning fra faren om, at det fastslås, at barnet tilbagegives til Det Forenede Kongerige, og om, at der træffes afgørelse om samværsretten.

Retsforskrifter

Folkeretten

Haagerkonventionen af 1980

- 3 Konventionen om de civile retlige virkninger af internationale barnebortførelser, der blev undertegnet den 25. oktober 1980 inden for rammerne af Haagerkonferencen om International Privatret (herefter »Haagerkonventionen af 1980«), trådte i kraft den 1. december 1983. Alle medlemsstaterne i Den Europæiske Union er kontraherende parter heri.
- 4 Konventionen indeholder forskellige bestemmelser, der har til formål at sikre en umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt fjernet eller tilbageholdt.
- 5 Artikel 16 i Haagerkonventionen af 1980 fastsætter, at efter at de judicielle eller administrative myndigheder i den kontraherende stat, hvortil barnet er blevet bortført, eller hvori det tilbageholdes, har fået meddelelse om, at der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse som angivet i konventionens artikel 3, kan de ikke træffe afgørelse i en sag om forældremyndigheden, før det er bestemt, at barnet ikke skal gives tilbage i medfør af denne konvention, eller medmindre en anmodning efter konventionen ikke indgives inden for en rimelig tid efter, at meddelelsen er modtaget.

Haagerkonventionen af 1996

- 6 Konventionen om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn, der blev undertegnet i Haag den 19. oktober 1996 (herefter »Haagerkonventionen af 1996«), er blevet ratificeret eller tiltrådt af samtlige EU-medlemsstater.

- 7 Den nævnte konvention fastsætter regler, der har til formål at forbedre beskyttelsen af børn i internationale situationer og undgå konflikt mellem de undertegnende staters retssystemer for så vidt angår kompetence, lovvalg samt anerkendelse og fuldbyrdelse af foranstaltninger til beskyttelse af børn.
- 8 Hvad angår børnebortførelser bestemmer konventionens artikel 7 følgende i stk. 1, litra a) og b):
- »I tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn bevarer myndighederne i den kontraherende stat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelsen eller tilbageholdelsen, deres kompetence, indtil barnet har fået sædvanligt opholdssted i en anden stat, og
- a) hver person, institution eller anden myndighed, der har forældremyndighed, har affundet sig med fjernelsen eller tilbageholdelsen, eller
- b) barnet har boet i denne anden stat i et tidsrum af mindst ét år, efter at den person, institution eller anden myndighed, der har forældremyndighed, har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted, og ingen anmodning om tilbagegivelse af barnet fremsat inden for dette tidsrum fortsat er under behandling, og barnet er faldet til i sine nye omgivelser.«
- 9 Konventionens artikel 52, stk. 2 og 3, er sålydende:
- »2. Denne konvention berører ikke muligheden for, at en eller flere kontraherende stater kan indgå aftaler, der, for så vidt angår børn, der har deres sædvanlige opholdssted i en af de stater, der har tiltrådt sådanne aftaler, indeholder bestemmelser om spørgsmål, der er omfattet af denne konvention.
3. Aftaler, der måtte blive indgået af en eller flere kontraherende stater om spørgsmål, der er omfattet af denne konvention, berører ikke anvendelsen af bestemmelserne i denne konvention i forholdet mellem de pågældende stater og andre kontraherende stater.«

EU-retten

- 10 12. og 33. betragtning til forordning nr. 2201/2003 har følgende ordlyd:
- »(12) De kompetenceregler, der fastsættes i denne forordning for sager vedrørende forældreansvar, er udformet under hensyntagen til barnets bedste og bygger navnlig på kriteriet om nærhed. Dette betyder, at kompetencen først og fremmest bør tilfalde retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, undtagen i visse situationer, hvor barnets opholdssted ændres, eller hvor indehaverne af forældreansvar har aftalt andet.
- [...]
- (33) Denne forordning anerkender de grundlæggende rettigheder og respekterer principperne i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Den søger især at sikre fuld respekt for børns grundlæggende rettigheder som omhandlet i artikel 24 i nævnte charter.«
- 11 Stk. 1 og 2 i forordningens artikel 1 med overskriften »Anvendelsesområde« er sålydende:
- »1. Denne forordning finder anvendelse på det civilretlige område, uanset domsmyndighedens art, for spørgsmål vedrørende:
- [...]
- b) tilkendelse, udøvelse, delegation samt hel eller delvis frakendelse af forældreansvar.

2. De i stk. 1, litra b), omhandlede spørgsmål kan navnlig vedrøre:

a) forældremyndighed og samværsret

[...]«

12 Forordningens artikel 2, der har overskriften »Definitioner«, fastsætter:

»I denne forordning forstås ved:

[...]

7) »forældreansvar«: alle de rettigheder og pligter vedrørende barnets person eller formue, som er tilkendt en fysisk eller juridisk person ved en retsafgørelse, eller som en sådan person har som følge af loven eller en gyldig aftale. Betegnelsen omfatter navnlig forældremyndighed og samværsret

[...]

11) »ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn«: et barns fjernelse eller tilbageholdelse:

a) når denne strider mod en forældremyndighed, som er tilkendt ved en retsafgørelse, eller som består som følge af loven eller en aftale, der er gyldig i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelsen eller tilbageholdelsen, og

b) for så vidt denne forældremyndighed faktisk blev udøvet, i fællesskab eller alene, da fjernelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke fjernelsen eller tilbageholdelsen var sket. Forældremyndigheden anses for at blive udøvet i fællesskab, når en af indehaverne af forældreansvar ikke i henhold til en retsafgørelse eller som følge af loven kan bestemme, hvor barnet skal bo, uden samtykke fra en anden indehaver af forældreansvar.«

13 Forordningens kapitel II med overskriften »Kompetence« indeholder i afdeling 2, som har overskriften »Forældreansvar«, artikel 8, der har overskriften »Generel kompetence«, og som er affattet på følgende måde:

»1. Kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges.

2. Stk. 1 finder anvendelse med forbehold af artikel 9, 10 og 12.«

14 Artikel 10 i forordning nr. 2201/2003 med overskriften »Kompetence i sager om barnebortførelse« har følgende ordlyd:

»I tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn bevarer retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, deres kompetence, indtil barnet har fået sædvanligt opholdssted i en anden medlemsstat, og

a) hver forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed har affundet sig med fjernelsen eller tilbageholdelsen, eller

- b) barnet har boet i denne anden medlemsstat i et tidsrum af mindst ét år, efter at den forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted, og barnet er faldet til i sine nye omgivelser, forudsat at en af følgende betingelser er opfyldt:
- i) der er ikke inden et år efter, at indehaveren af forældremyndigheden har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted, fremsat nogen anmodning om tilbagegivelse over for de kompetente myndigheder i den medlemsstat, hvortil barnet er fjernet, eller hvor det tilbageholdes
 - ii) indehaveren af forældremyndigheden har trukket sin anmodning om tilbagegivelse tilbage, og der er ikke indgivet en ny anmodning inden for det tidsrum, der er omhandlet i nr. i)
 - iii) en sag anlagt ved en ret i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, er afsluttet i henhold til artikel 11, stk. 7
 - iv) der er af en ret i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, truffet en afgørelse om forældremyndighed, som ikke indebærer tilbagegivelse af barnet.«

15 Forordningens artikel 12, der vedrører aftaler om værneting, er affattet på følgende måde:

»1. Den ret i en medlemsstat, der i medfør af artikel 3 udøver sin kompetence til at træffe afgørelse om en begæring om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab, har kompetence i ethvert spørgsmål vedrørende forældreansvar, der har tilknytning til den pågældende begæring:

- a) hvis mindst én af ægtefællerne har forældreansvar over for barnet, og
- b) hvis denne rets kompetence på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, udtrykkeligt eller på anden utvetydig måde er accepteret af ægtefællerne og af indehaverne af forældreansvar og er til barnets bedste.

[...]

3. Retterne i en medlemsstat har ligeledes kompetence i spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn i forbindelse med andre retssager end dem, der er omhandlet i stk. 1:

- a) hvis barnet har en væsentlig tilknytning til den pågældende medlemsstat, bl.a. i kraft af, at en af indehaverne af forældreansvar har sit sædvanlige opholdssted i medlemsstaten, eller at barnet er statsborger i medlemsstaten, og
- b) hvis denne kompetence på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, udtrykkeligt eller på anden utvetydig måde er accepteret af alle parter i sagen, og denne kompetence er til barnets bedste.

4. Når barnet har sit sædvanlige opholdssted i et tredjeland, der ikke er kontraherende part i Haagerkonventionen af [1996], anses kompetence efter denne artikel navnlig for at være til barnets bedste, hvis det er fundet umuligt at føre en retssag i det pågældende tredjeland.«

16 Forordningens artikel 14 med overskriften »Anden kompetence« bestemmer:

»Har ingen ret i en medlemsstat kompetence i medfør af artikel 8-13, afgøres spørgsmålet om kompetencen i hver enkelt medlemsstat efter medlemsstatens egen lovgivning.«

17 Forordningens artikel 60 med overskriften »Forholdet til visse multilaterale konventioner« fastsætter:

»Denne forordning har i forbindelserne mellem medlemsstaterne forrang for følgende konventioner, for så vidt disse vedrører spørgsmål, der er omfattet af denne forordning:

[...]

e) Haagerkonventionen af [1980].«

18 Følgende fremgår af artikel 61 i forordning nr. 2201/2003, der vedrører forholdet til Haagerkonventionen af 1996:

»I forhold til Haagerkonventionen af [1996] finder denne forordning anvendelse:

a) når barnet har sit sædvanlige opholdssted på en medlemsstats område

[...]«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

19 SS og MCP, der begge er indiske statsborgere med opholdstilladelse i Det Forenede Kongerige, udgjorde et par, som ikke var lovligt gift, da deres barn P, der er britisk statsborger, blev født i 2017.

20 Farens navn er anført på fødselsattesten, således at han ifølge den forelæggende rets konstateringer har forældreansvar over for P.

21 I oktober 2018 rejste moren, MCP, til Indien med barnet. Efter nogle måneder vendte moren tilbage til Det Forenede Kongerige uden barnet.

22 Med undtagelse af et kortvarigt ophold i Det Forenede Kongerige i april 2019 er barnet forblevet i Indien, hvor hun bor sammen med sin mormor.

23 Ifølge den forelæggende ret er det sandsynligt, at morens adfærd svarer til en ulovlig fjernelse til og/eller en ulovlig tilbageholdelse af barnet i Indien.

24 Faren ønsker, at P skal bo sammen med ham i Det Forenede Kongerige, og subsidiært, at han kan have kontakt med hende inden for rammerne af en samværsret.

25 Med henblik herpå anlagde han den 26. august 2020 sag ved den forelæggende ret med påstand om dels, at det fastslås, at barnet skal tilbagegives til Det Forenede Kongerige, dels at der træffes afgørelse om samværsretten.

26 Ifølge den nævnte ret har moren bestridt, at retsinstanser i England og Wales har kompetence, idet barnet ikke har sit sædvanlige opholdssted i Det Forenede Kongerige.

27 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at det, inden den træffer afgørelse, skal vurderes, om den har kompetence på grundlag af forordning nr. 2201/2003. I denne henseende fastslog den nævnte ret, at det på det tidspunkt, hvor sagen blev anlagt ved den, forholdt sig således, at barnet for det første havde sit sædvanlige opholdssted i Indien og var blevet fuldt integreret i de sociale og familiemæssige omgivelser i Indien, idet det ikke havde nogen konkret faktisk tilknytning til Det Forenede Kongerige bortset fra statsborgerskabet, og at moren for det andet på intet tidspunkt utvetydigt havde accepteret, at domstolene og retterne i England og Wales skulle have kompetence til at behandle spørgsmål

vedrørende forældreansvar med hensyn til P. Som følge af denne konstatering nåede den forelæggende ret frem til, at dens kompetence ikke kunne støttes på den nævnte forordnings artikel 8 eller artikel 12, stk. 3.

- 28 Hvad angår forordningens artikel 10, som fastsætter kompetencereglerne i tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn, ønsker den forelæggende ret navnlig oplyst, om denne bestemmelse kan finde anvendelse på en kompetencekonflikt mellem retterne i en medlemsstat og retterne i et tredjeland.
- 29 I denne forbindelse er den nævnte ret af den opfattelse, at det klart fremgår af bestemmelsens ordlyd og af den fortolkning, der er redegjort for i punkt 4.2.1.1 i den af Europa-Kommissionen offentliggjorte praktiske vejledning i anvendelsen af forordning nr. 2201/2003, at reglen i forordningens artikel 10 kun vedrører kompetencekonflikter mellem medlemsstaterne og ikke kompetencekonflikter mellem en medlemsstat og et tredjeland. Domstolen har allerede bekræftet denne fortolkning i præmis 33 i dom af 17. oktober 2018, UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835), hvorved den i denne henseende fulgte det forslag til afgørelse fra generaladvokat Saugmandsgaard Øe, som var blevet fremsat i samme sag (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749) den 20. september 2018. En del af den nationale retspraksis tillægger imidlertid denne bestemmelse et større territorielt anvendelsesområde.
- 30 På denne baggrund har High Court of Justice (England & Wales), Family Division (ret i første instans (England og Wales), afdelingen for familieretlige sager mv., Det Forenede Kongerige), besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Bevarer artikel 10 i [forordning nr. 2201/2003] uden tidsbegrænsning kompetencen for en medlemsstat, når et barn er blevet ulovligt fjernet til (eller ulovligt tilbageholdt i) et tredjeland, hvor hun efter en sådan fjernelse (eller tilbageholdelse) efterhånden har fået sit sædvanlige opholdssted?«

Anmodningen om anvendelse af den præjudicielle hasteprocedure

- 31 Den forelæggende ret har anmodet om, at nærværende præjudicielle forelæggelse undergives den præjudicielle hasteprocedure, der er fastsat i artikel 107, stk. 1, i Domstolens procesreglement.
- 32 I denne henseende er det ubestridt dels, at den præjudicielle forelæggelse vedrører fortolkningen af forordning nr. 2201/2003, som navnlig er blevet vedtaget på grundlag af artikel 61, litra c), EF, nu artikel 67 TEUF, der er indeholdt i afsnit V i EUF-traktatens tredje del vedrørende et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, således at denne forelæggelse er omfattet af anvendelsesområdet for den præjudicielle hasteprocedure, som er defineret i procesreglementets artikel 107, dels at besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål er afgørende for løsningen af tvisten i hovedsagen, idet kompetencen i lyset af EU-retten hos den ret, ved hvilken sagen er anlagt, afhænger heraf.
- 33 Hvad angår kriteriet om uopsættelighed er der, eftersom det lille barn har boet fast i Indien siden oktober 2018, bortset fra et kort ophold i Det Forenede Kongerige, en risiko for, at en forlængelse af denne situation alvorligt eller uopretteligt skader forholdet mellem barnet og dets far eller endog mellem hende og hendes to forældre. Denne situation kan medføre en uoprettelig skade for hendes følelsesmæssige og psykiske udvikling i almindelighed, navnlig henset til den omstændighed, at hun har en udviklingsmæssigt følsom alder.
- 34 Da barnets familiemæssige og sociale integration desuden allerede er fremskreden i det tredjeland, hvor hun ifølge den forelæggende rets konstateringer har sit nuværende sædvanlige opholdssted, ville en forlængelse af denne situation yderligere kunne skade barnets integration i dets familiemæssige og sociale omgivelser i tilfælde af en eventuel tilbagegivelse til Det Forenede Kongerige.

35 På denne baggrund har Domstolens Femte Afdeling den 2. december 2020 efter forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten besluttet at efterkomme den forelæggende rets anmodning om, at nærværende præjudicielle forelæggelse undergives den præjudicielle hasteprocedure.

Om det præjudicielle spørgsmål

36 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 10 i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at selv om det konstateres, at et barn på tidspunktet for indgivelsen af en anmodning vedrørende forældreansvar havde opnået sit sædvanlige opholdssted i et tredjeland efter at være blevet bortført dertil, bevarer retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart inden bortførelsen, deres kompetence uden tidsbegrænsning.

37 I overensstemmelse med fast retspraksis skal der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (dom af 6.10.2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis). En EU-retlig bestemmelses tilblivelse kan ligeledes give relevante elementer med henblik på dens fortolkning (dom af 20.12.2017, Acacia og D'Amato, C-397/16 og C-435/16, EU:C:2017:992, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

38 Hvad for det første angår ordlyden af artikel 10 i forordning nr. 2201/2003 skal det fastslås, at denne artikel for så vidt angår kompetencen i sager om barnebortførelse fastsætter, at retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, bevarer denne, men at denne kompetence overføres til retterne i en anden medlemsstat fra det tidspunkt, hvor barnet har fået sædvanligt opholdssted i sidstnævnte medlemsstat, og såfremt en af de alternative betingelser, som er anført i nævnte artikel 10, desuden er opfyldt.

39 Det fremgår således af ordlyden af artikel 10 i forordning nr. 2201/2003, at de kriterier, der er fastsat i denne bestemmelse med henblik på tildeling af kompetencen i tilfælde af en barnebortførelse, vedrører en situation, som er begrænset til medlemsstaternes område. Kompetencen tillægges nemlig principielt retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, før det på ulovlig vis blev fjernet til eller tilbageholdt i en anden medlemsstat, med forbehold af muligheden for, at nævnte kompetence, såfremt visse specifikke betingelser er opfyldt, overføres til retterne i den medlemsstat, hvor barnet har opnået sit nye sædvanlige opholdssted efter den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse.

40 Den omstændighed, at den nævnte artikel anvender udtrykket »medlemsstat« og ikke ordene »stat« eller »tredjeland«, og at den lader tildelingen af kompetence afhænge af et nuværende eller tidligere sædvanligt opholdssted »i [en] medlemsstat« uden at omhandle muligheden for et opholdssted opnået på et tredjelands område, indebærer ligeledes, at denne artikel udelukkende regulerer kompetencen i tilfælde af børnebortførelser mellem medlemsstaterne.

41 Det skal bemærkes, at Domstolen inden for rammerne af en sag vedrørende fortolkningen af artikel 8 i forordning nr. 2201/2003 allerede har fastslået, at ordlyden af forordningens artikel 10 nødvendigvis indebærer, at anvendelsen af denne artikel afhænger af en potentiel kompetencekonflikt mellem retter fra flere medlemsstater (dom af 17.10.2018, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, præmis 33).

42 Det skal endvidere anføres, således som Kommissionen har gjort det i retsmødet, at artikel 10 i forordning nr. 2201/2003 udgøres af en enkelt sætning, således at det allerede fremgår af bestemmelsens opbygning, at den udgør et uadskilleligt hele. Denne bestemmelse kan derfor ikke læses således, at den består af to særskilte dele, hvoraf den ene selvstændigt gør det muligt at begrunde, at kompetencen hos retterne i en medlemsstat principielt bevares uden tidsbegrænsning i tilfælde af bortførelse af et barn til et tredjeland.

- 43 Hvad for det andet angår den sammenhæng, hvori artikel 10 i forordning nr. 2201/2003 indgår, skal det bemærkes, at denne bestemmelse udgør en særlig kompetenceregulering i forhold til den generelle regel, der er fastsat i forordningens artikel 8, stk. 1, hvorefter retterne i den medlemsstat, hvor et barn har sit sædvanlige opholdssted, principielt har kompetence til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar.
- 44 Det fremgår nemlig af forordningens artikel 8, stk. 2, at stk. 1 i nævnte artikel 8 finder anvendelse med forbehold af artikel 9, 10 og 12.
- 45 I denne henseende skal det for det første bemærkes, at den særlige kompetenceregulering, der er fastsat i artikel 10 i forordning nr. 2201/2003, neutraliserer den virkning, som anvendelsen af den i forordningens artikel 8, stk. 1, fastsatte generelle kompetenceregulering ville medføre i tilfælde af en barnebortførelse, dvs. overførslen af kompetence til den medlemsstat, hvor barnet måtte have opnået et nyt sædvanligt opholdssted efter bortførelsen. Da denne overførsel af kompetence risikerer at give ophavsmanden til den ulovlige handling en processuel fordel, bestemmer denne forordnings artikel 10, således som det er blevet anført i nærværende doms præmis 39, at retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, ikke desto mindre bevarer deres kompetence, medmindre visse betingelser er opfyldt.
- 46 Når barnet har opnået et sædvanligt opholdssted uden for Den Europæiske Union efter at være blevet ulovligt fjernet til eller ulovligt tilbageholdt i et tredjeland, finder forordningens artikel 8, stk. 1, imidlertid ikke anvendelse, da der ikke foreligger et sædvanligt opholdssted i en medlemsstat. Denne bestemmelse omhandler således ikke en sådan situation. Det følger heraf, at under disse omstændigheder mister den i forordningens artikel 10 fastsatte regel, der gør det muligt at afvise den kompetence, som retterne i den medlemsstat, hvor det nye sædvanlige opholdssted er beliggende, kan påberåbe sig på grundlag af den generelle regel, sin berettigelse og kan derfor heller ikke finde anvendelse. Følgelig begrundes nævnte artikel 10 ikke en tidsmæssigt ubegrænset bevarelse af kompetencen for retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før sin ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, når barnet har været genstand for en bortførelse til et tredjeland.
- 47 For det andet skal det bemærkes, at særlige kompetenceregler skal fortolkes snævert og derfor ikke kan føre til en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, som den pågældende forordning udtrykkeligt har for øje (jf. i denne retning dom af 3.10.2013, Pinckney, C-170/12, EU:C:2013:635, præmis 25, af 16.1.2014, Kainz, C-45/13, EU:C:2014:7, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis, og af 25.1.2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, præmis 27).
- 48 Følgelig er der ikke grundlag for at fortolke en sådan bestemmelse alene under hensyntagen til en del af dens ordlyd med henblik på at anvende denne selvstændigt. Dette ville imidlertid være tilfældet, hvis artikel 10 i forordning nr. 2201/2003 blev fortolket udelukkende på grundlag af et element i denne artikels første del for heraf at udlede, at når et barn er blevet bortført til et tredjeland, bevarer retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit tidligere sædvanlige opholdssted, deres kompetence principielt og uden tidsbegrænsning, for så vidt som artiklens anden betingelse, som vedrører opnåelsen af et sædvanligt opholdssted i en anden medlemsstat, ikke kan opfyldes.
- 49 For det tredje ville en sådan fortolkning indebære, at anvendelsesområdet for nævnte artikel 10 ville omfatte en situation – nemlig situationen med bortførelse af et barn til et tredjeland – som EU-lovgiver ikke har haft til hensigt at henføre herunder.
- 50 I denne henseende følger det af tilblivelseshistorien for forordning nr. 2201/2003, at EU-lovgiver har ønsket at indføre en streng lovgivning for så vidt angår børnebortførelser inden for Unionen, men at EU-lovgiver ikke har haft til hensigt at lade denne lovgivning omfatte børnebortførelser til et tredjeland, idet sådanne bortførelser skal være omfattet af bl.a. internationale konventioner såsom Haagerkonventionen af 1980, der allerede var gældende i alle medlemsstaterne på tidspunktet for det

forslag til Rådets forordning om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældremyndighed, om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 og om ændring af forordning (EF) nr. 44/2001, for så vidt angår sager vedrørende underholdspligt, der blev forelagt af Kommissionen den 3. maj 2002 (KOM(2002) 222 endelig udg., EFT 2002, C 203 E, s. 155) (herefter »forslaget til forordning«), og som lå til grund for forordning nr. 2201/2003, og Haagerkonventionen af 1996, som flere medlemsstater endnu ikke havde kunnet tiltræde på det tidspunkt.

- 51 Denne konstatering fremgår klart af begrundelsen til forslaget til forordning, hvori det anføres, at Kommissionen »med henblik på at imødegå grænseoverskridende tilfælde forelagde [...] et forslag til Rådets afgørelse om bemyndigelse af medlemsstaterne til at undertegne Haagerkonventionen af 1996« (KOM(2002) 222 endelig udg./2, s. 3).
- 52 EU-lovgivers ønske om at sikre, at EU-lovgivningen om barnebortførelser sameksisterer med den ordning, der er fastsat i internationale konventioner, gentages i begrundelsen til betænkningen fra Europa-Parlamentets Udvalg om Borgernes Friheder og Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender af 7. november 2002 om forslag til forordning (endelig A5-0385/2002, s. 19), hvoraf det fremgår, at det nævnte forslag ved at fastsætte en klar og sammenhængende ordning i tilfælde af barnebortførelser i Unionen udgør »et instrument, som kan skaffe et mere integreret system i Den Europæiske Union og kan virke parallelt med Haagerkonventionerne af 1980 og 1996 på internationalt plan«.
- 53 Den nævnte fortolkning af artikel 10 i forordning nr. 2201/2003, hvorefter den medlemsstat, hvor barnet havde sit tidligere sædvanlige opholdssted, bevarer sin kompetence uden tidsbegrænsning, når barnet er blevet bortført til et tredjeland, ville imidlertid, når barnet efter en bortførelse har opnået sædvanligt opholdssted i et tredjeland, som er kontraherende part i Haagerkonventionen af 1996, indebære, at denne konventions artikel 7, stk. 1, og artikel 52, stk. 3, fratages deres virkning.
- 54 Artikel 7, stk. 1, i Haagerkonventionen af 1996 bestemmer således i lighed med artikel 10 i forordning nr. 2201/2003, at kompetencen overføres til retterne i den stat, hvor barnet har sit nye sædvanlige opholdssted, såfremt visse betingelser er opfyldt. Disse betingelser er bl.a. knyttet til tidsforløbet, kombineret med spørgsmålet om, hvorvidt den pågældende forældremyndighedsindehaver har affundet sig med situationen eller udvist passivitet, mens barnet er blevet integreret i sit nye miljø.
- 55 Denne mulighed for overførsel af kompetence ville imidlertid definitivt være udelukket, såfremt retterne i en medlemsstat i medfør af nævnte artikel 10 skulle bevare deres kompetence uden tidsbegrænsning. Denne bevarelse af kompetence ville herved ligeledes være i strid med artikel 52, stk. 3, i Haagerkonventionen af 1996, der indeholder et forbud mod, at en ordning, som er indgået af flere kontraherende stater om spørgsmål, der er omfattet af denne konvention – såsom den, der er fastsat i forordning nr. 2201/2003 – berører anvendelsen af bestemmelserne i den nævnte konvention i forholdet mellem de pågældende stater og andre kontraherende stater. For så vidt som kompetencen i sager vedrørende forældreansvar ikke ville kunne overføres til disse retter i de kontraherende stater, vil dette forhold imidlertid nødvendigvis blive berørt.
- 56 Det følger heraf, at medlemsstaterne, som alle har ratificeret eller tiltrådt Haagerkonventionen af 1996, ville være nødsaget til i medfør af EU-retten at handle i strid med deres internationale forpligtelser.
- 57 Det følger af disse betragtninger, at den specifikke lovgivning, som EU-lovgiver har tilsigtet at indføre med vedtagelsen af forordning nr. 2201/2003, omhandler situationer, hvor børn bortføres fra en medlemsstat til en anden. Det følger heraf, at den dertil knyttede kompetenceregulering – dvs. den, der er fastsat i artikel 10 i forordning nr. 2201/2003 – ikke kan fortolkes således, at den finder anvendelse i den situation, hvor et barn bortføres til et tredjeland.

- 58 For det tredje skal det bemærkes, at en fortolkning af artikel 10 i forordning nr. 2201/2003, der ville føre til en tidsmæssigt ubegrænset bevarelse af kompetencen, ikke ville være i overensstemmelse med et af de grundlæggende mål, som forfølges med denne forordning, nemlig at tage hensyn til barnets bedste ved at tillægge kriteriet om nærhed vægt med henblik herpå (jf. i denne retning dom af 15.2.2017, W og V, C-499/15, EU:C:2017:118, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis, og af 17.10.2018, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, præmis 48).
- 59 Det fremgår nemlig af begrundelsen til forslaget til forordning (KOM(2002) 222 endelig udg./2, s. 12), at EU-lovgiver hvad netop angår tildelingen af kompetence i tilfælde af barnebortførelse har ønsket at indføre en ligevægt mellem på den ene side nødvendigheden af at forhindre bortføreren i at drage fordel af sin ulovlige handling (jf. i denne retning dom af 1.7.2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, præmis 43) og på den anden side muligheden for, at den ret, der er tættest på barnet, kan påkende sager vedrørende forældreansvar.
- 60 Den omstændighed, at kompetencen for retterne i oprindelsesmedlemsstaten ubetinget ville blive bevaret uden tidsbegrænsning, uanset bl.a. at den forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed i mellemtiden har affundet sig med bortførelsen til tredjelandet, og uden nogen betingelse, der gør det muligt at tage hensyn til de særlige omstændigheder, som kendetegner det pågældende barns situation, eller at sikre barnets bedste, ville imidlertid være til hinder for, at den ret, der anses for at være bedst egnet til at vurdere de foranstaltninger, som skal træffes til barnets bedste, kunne påkende sager vedrørende sådanne foranstaltninger. Dette ville være i strid med det mål, som forfølges med forordning nr. 2201/2003, der, således som det følger af 33. betragtning til denne forordning, skal forstås i lyset af artikel 24 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.
- 61 En sådan fortolkning af artikel 10 i forordning nr. 2201/2003, som ville føre til en tidsmæssigt ubegrænset bevarelse af kompetencen, ville endvidere ligeledes være i strid med logikken bag den ved Haagerkonventionen af 1980 fastsatte ordning for umiddelbar tilbagegivelse eller ikke-tilbagegivelse. I overensstemmelse med konventionens artikel 16 forholder det sig nemlig således, at såfremt det er bestemt, at barnet ikke skal gives tilbage i medfør af denne konvention, eller såfremt der er forløbet en rimelig tid, uden at der er indgivet en anmodning efter konventionen, bliver myndighederne i den stat, hvortil barnet er blevet bortført, eller hvori det tilbageholdes, myndighederne på barnets sædvanlige opholdssted og bør – som de retter, der geografisk ligger tættest på dette sædvanlige opholdssted – kunne udøve deres kompetence i sager vedrørende forældreansvar. Denne konvention finder i overensstemmelse med forordningens artikel 60, litra e), fortsat anvendelse i bl.a. forbindelserne mellem medlemsstaterne og de øvrige kontraherende parter i denne konvention.
- 62 Det følger af ovenstående betragtninger, at en fortolkning af den nævnte forordnings artikel 10, som ville medføre, at kompetencen i tilfælde af bortførelse af et barn til et tredjeland bevares i oprindelsesmedlemsstaten uden tidsbegrænsning, hverken kan begrundes i artiklens ordlyd, i den sammenhæng, hvori denne artikel indgår, eller i forarbejderne til eller målene med forordningen. Den ville ligeledes fratage bestemmelserne i Haagerkonventionen af 1996 deres virkning i tilfælde af bortførelse af et barn til et tredjeland, som er kontraherende part i denne konvention, og ville være i strid med logikken bag Haagerkonventionen af 1980.
- 63 Det følger heraf, at i det tilfælde, hvor et barn er blevet bortført til et tredjeland – hvor det efter denne bortførelse har opnået sædvanligt opholdssted – og hvor retten i en medlemsstat, ved hvilken der er anlagt en sag vedrørende forældreansvar, konstaterer, at den i mangel af en aftale mellem parterne i sagen om kompetence ikke kan støtte sin kompetence på artikel 12 i forordning nr. 2201/2003, således som det er tilfældet i hovedsagen, skal retten i den pågældende medlemsstat fastslå sin kompetence på grundlag af de internationale bi- eller multilaterale konventioner, der eventuelt finder anvendelse, eller, såfremt en sådan international konvention ikke foreligger, på grundlag af sin egen lovgivning i overensstemmelse med forordningens artikel 14.

- 64 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 10 i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke finder anvendelse i den situation, hvor det konstateres, at et barn på tidspunktet for indgivelsen af en anmodning vedrørende forældreansvar havde opnået sit sædvanlige opholdssted i et tredjeland efter at være blevet bortført til dette land. I en sådan situation skal spørgsmålet om, hvorvidt den ret, ved hvilken sagen er anlagt, har kompetence, afgøres i overensstemmelse med gældende internationale konventioner eller, såfremt en sådan international konvention ikke finder anvendelse, i overensstemmelse med forordningens artikel 14.

Sagsomkostninger

- 65 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 10 i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000, som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 2116/2004 af 2. december 2004, skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke finder anvendelse i den situation, hvor det konstateres, at et barn på tidspunktet for indgivelsen af en anmodning vedrørende forældreansvar havde opnået sit sædvanlige opholdssted i et tredjeland efter at være blevet bortført til dette land. I en sådan situation skal spørgsmålet om, hvorvidt den ret, ved hvilken sagen er anlagt, har kompetence, afgøres i overensstemmelse med gældende internationale konventioner eller, såfremt en sådan international konvention ikke finder anvendelse, i overensstemmelse med forordningens artikel 14.

Underskrifter